

Starševska upravičenja v zvezi s šolanjem otroka

BARBARA NOVAK,
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani

1. Splošno o upravičenjih staršev

Staršem pripada izvirna pravica do izobraževanja in vzgoje svojih otrok. Zaradi očitnih kompleksnih psihosocialnih interakcij, ki se praviloma začenjajo že pred otrokovim rojstvom, so tako rekoč (biološko) predestinirani za pristnejše in neposrednejše poznavanje in varovanje otrokovih koristi, kot je to sposobno bolj ali manj abstraktno pravno telo – država in v njenem imenu šola. Žal je enako očitno, da starši v vseh primerih ne varujejo otrokovih koristi na najboljši možni način. Bolj ko se je država sposobna opirati na objektivne znanstvene izsledke, bolj se zaveda pomembnosti vloge staršev. Takšno primarno vlogo v razmerju do otroka mora staršem zagotavljati tudi pravo (prvi odstavek 18. člena v zvezi s 5. členom Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah – KOP). Predvsem je treba zagotoviti, da so posegi v roditeljsko pravico predpisani kot izjemni in da se izjeme razlagajo restriktivno in v korist otroka. To izhaja tudi iz KOP (prvi odstavek 9. člena KOP), ki določa, da otrok od svojih staršev ne sme biti ločen proti njihovi volji, razen če pristojne oblasti v sodnem postopku in v skladu z veljavnim pravom ter po predpisanem postopku odločijo, da je takšna ločitev nujna za otrokovo korist.

Izvirnost pravice staršev do izobraževanja in vzgoje svojih otrok izhaja tudi iz Splošne deklaracije človekovih pravic (glede izobrazbe – tretji odstavek 26. člena deklaracije) in iz KOP (glede vzgoje – prvi odstavek 18. člena KOP). Pravico staršev do izobraževanja in vzgoje otrok v Sloveniji na pozitivnopravni ravni najbolj avtoritativno opredeljuje prvi odstavek 54. člena Ustave RS (URS), po katerem imajo starši pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke. Te pravice in dolžnosti se staršem lahko odvzamejo ali omejijo samo iz razlogov, ki jih zaradi varovanja koristi določa zakon. Ustavne pravice in dolžnosti staršev, ki jih teorija družinskega prava imenuje tudi starševstvo, imajo značaj temeljne človekove

pravice. Iz njih izhajajo tako pravica staršev, da zahtevajo od države (javne šole), da se vzdrži posegov v njihove pravice, kot tudi, da jim zagotovi uveljavitev njihove pravice vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke.

2. Razmerje med upravičenji staršev in šole

Iz zakonskih določb, ki urejajo področje šolstva, lahko razberemo, da ima tudi šola nalogo izobraževati in vzgajati. Na obeh omenjenih področjih, zlasti na področju vzgoje, **prihaja šola večkrat v konflikt s pravicami staršev**. Pravna teorija je v zgodovini zelo različno reševala konflikte med pravicami staršev in šole. V zadnjem času pa se razvijata dva nova pogleda na pravice staršev in šole. Prvi zahteva sodelovanje in razumevanje med starši in šolo (**načelo kooperacije**). Po njem imajo starši in šola skupno vzgojno nalogo, ki ima za cilj izgradnjo otrokove osebnosti in ki se ne more razdeliti na posamezne pristojnosti staršev in šole. Pravica staršev do vzgoje in vzgojno pooblastilo, ki ga država daje šoli, sta prirejena, zato ne staršem ne državi pri vzgoji ne pripada avtomatična prednost. Izjema je le spolna vzgoja, kjer uživa vzgoja staršev zaradi pravice staršev do zasebnosti določeno prednost. Ta prednost se kaže v tem, da mora šola staršem vnaprej sporočiti, katere teme bo obravnavala pri pouku spolne vzgoje. Starši lahko na ta način o njih pravočasno podučijo svoje otroke v skladu s svojimi verskimi in filozofskimi prepričanji.

Jasno je, da v splošnih vzgojnih zadevah v praksi ni vedno mogoče doseči sodelovanja in soglasja med starši in šolo. Za tak primer je treba uporabiti **načelo konkordance**, ki zasleduje rešitev, pri kateri je v ospredju skupna skrb staršev in šole za osebnost otroka. Kadar torej starši in šola ne morejo doseči soglasja, o zadevi odloči sodišče v skladu s koristjo otroka oziroma v skladu z največjo skrbjo za otrokovo osebnost in ne da bi nujno upoštevalo le en ali drug predlog posamezne stranke spora (staršev oziroma šole). Sodišče torej ne sme pozabiti na odgovornost staršev in šole za skupno vzgojno nalogo in odgovornost za ustrezen šolski sistem. Ta mora biti kljub številnim interesom staršev in šole oblikovan tako, da nudi otroku neko primerno raven izobrazbe in vzgoje. Država ne more trpeti rešitev v šolskem sistemu, ki so sicer plod sodelovanja, dogovarjanja in doseženega soglasja med starši in šolo, vendar so otroku izrazito v škodo. V tem smislu je otrokova dolgoročna korist osrednje vodilo države na področju izobraževanja in vzgoje. To korist otroka je treba razumeti ideološko čim bolj nevtralno in v tem smislu čim manj politično.

3. Korist otroka kot vodilo za reševanje konfliktov v zvezi s šolanjem otroka

Korist otroka je formalnopravno nesporno vodilo pri postopanju z otrokom in pravni pojem, ki ga je metodološko najbolje raziskati na konkretnih zadevah. Toda v praksi se kaj lahko

zgodí, da je težko ugotoviti, kaj je korist otroka v posameznem primeru. Še zlasti utegne to postati sporno, ko si nasprotujeta vzgojni odločitvi staršev (na primer v zvezi z obiskom konfesionalne dejavnosti v šoli s koncesijo), od katerih je ena (ali celo obe) svetovnonazorsko obarvana. ZZZDR pravi, da starši izvršujejo roditeljsko pravico sporazumno in v korist otroka. Za pomoč pri sporazumevanju se lahko obrnejo na center za socialno delo. Če se starši o vprašanju, ki bistveno vpliva na otrokov razvoj, ne morejo sporazumeti niti s pomočjo centra za socialno delo, o sporu odloči sodišče (tretji odstavek 113. člena ZZZDR). Toda kako naj na primer sodišče izbere med dvema versko obarvanima vzgojnima odločitvama staršev ali celo samo predlaga kakšno drugo nazorsko odločitev, če se kot državni organ ne sme vmešavati v svobodo misli in vere posameznika? Če naj v takšnem primeru sploh odloči, lahko sprejme kvečjemu odločitev o vzgoji, ki je versko ali filozofsko nevtralna. Sprašujem se, ali je takšna odločitev vedno tudi v korist otroka. V določenih primerih laična odločitev glede na naravo spora sploh ni možna (na primer o sporu, ali naj otrok obiskuje muslimanski ali katoliški verski pouk) in takrat sodišče ne sme odločati namesto staršev, če naj ne poseže v temeljne pravice posameznika. V tem primeru bo zaradi narave temeljnih pravic korist otroka ostala brez nadzora in utegne se zgoditi, da končna odločitev staršev, ki bo najverjetneje enaka predlogu bolj agresivnega od staršev, otroku ne bo v najboljšo korist. Toda to je tveganje, ki ga je treba vzeti v zakup, če naj posameznika tudi sicer zavarujemo pred neupravičenimi posegi države v njegovo zasebno in družinsko življenje, kamor naj se posameznik »umakne pred državo«. Menim, da je korist otroka v konkretnem primeru večja kot v primeru državnega posega. Država namreč s svojim posegom ne prizadene samo pravic staršev (na primer starševskih pravic iz 54. člena URS, svobode vere, pravice do zasebnosti), ampak praviloma tudi temeljne pravice in svoboščine otroka. Sploh pa je poseg države v temeljne pravice staršev vprašljiv, če gre za »majhno škodljivost« ravnanja staršev, glede na drastične ukrepe, ki jih ima na voljo država za varovanje koristi otroka (na primer odvzem otroka, odvzem roditeljske pravice). Vprašanje je tudi, ali bi bila država otrokovo korist v primeru nesoglasja njegovih staršev po vzoru nekaterih tujih zakonodaj dolžna zavarovati tako, da bi odločitev v sporni zadevi prenesla na tistega od staršev, ki bi bil primernejši za odločanje v otrokovo korist (podobno kot lahko otroka ob razvezi zaupa v vzgojo in varstvo tistemu od staršev, ki je primernejši za vidika otrokove koristi). Takšna rešitev v določeni meri varuje otroka, ker odpravlja spor staršev, vendar prejudicira odločitev, ki je sodišče sicer ne bi smelo sprejeti.

Nadaljnje vprašanje je, **kako naj šola presoja otrokovo korist, ko njena odločitev zadeva večjo množico otrok**, na primer več razredov ali celotno šolsko skupnost. V teh primerih je namreč nemogoče upoštevati vse konkretne koristi vseh posameznih otrok. Poleg tega šola otrokove koristi tudi sicer ne more interpretirati samo v korist enega otroka, kajti pravice posameznika so vedno omejene s pravicami drugih. Vzgojna naloga šole namreč ne vsebuje samo individualne komponente vzgoje, temveč ima tudi vzgojno komponento, povezano s skupnostjo (naložena ji je vzgoja posameznika za delovanje in sožitje v skupnosti). Šolsko razmerje pred-

postavlja skupino učencev, zato mora šola pri odločitvah, ki zadevajo skupino, zasledovati koristi skupnosti, koristi večine otrok. Pri tem mora skrbno paziti, da takšna interpretacija otrokove koristi ne pripelje do brezobzirnega teptanja človekovih pravic manjšine. To opozorilo še zlasti velja za odločitve, ki jih šola sprejme na podlagi pobude večine učencev ali njihovih staršev; tej pobudi pa določeni učenci oziroma njihovi starši nasprotujejo s sklicevanjem na lastne človekove pravice in svoboščine. Princip večine ne sme biti merilo za prevlado temeljne pravice enega nad temeljno pravico drugega človeka. Varstvo človekovih pravic se zagotavlja vsem, še prav posebno pa manjšinam.

Teptanje človekovih pravic lahko povzroči tudi uporaba posameznih vzgojnih metod, ki naj po mnenju šole prispevajo k čim učinkovitejši vzgoji in s tem koristijo učencem. V šolski praksi (tudi slovenski) so namreč zelo pogosti ukori predsedniku razreda za določena neprimerna ravnanja celotnega razreda (ne glede na to, kako je v tem primeru ravnal predsednik). Neredko se zgodi, da za razbita stekla na šolskih oknih, popisano šolsko fasado ali razbite straniščne školjke ni mogoče najti krivca, zato vzgojni ukrep doleti ves razred. Iz prakse so znani celo primeri, ko je povzročitelj škode znan, vendar vzgojni ukrep kljub temu doleti celoten razred (na primer razred ne sme na izlet, razred se predčasno vrne z izleta). Naj bodo takšni vzgojni ukrepi še tako dobro mišljeni s strani učiteljev ali vodstva šole, vseeno vodijo h kolektivni in objektivni odgovornosti učencev ter s tem h **kolektivnemu kaznovanju**. V kaznovalnem pravu je že dolgo nesporno, da je odgovornost posameznika subjektivna, in ne objektivna. Omenjeno načelo kaznovalnega prava mora nedvomno veljati tudi na področju šole, ne glede na to, ali je šola pri takšnem kaznovanju ravnala z vzgojnim namenom ali ne. Načelo, da nihče ne more odgovarjati za nekaj, česar ni storil, je temeljno vodilo pri varstvu človekovih pravic in mora že zato veljati tudi na področju šole, če naj država spoštuje temeljne pravice in svoboščine.

Iskanje koristi skupnosti otrok (na primer vsega razreda, več razredov ali vse šole) odpira tudi vprašanje, ali poleg individualnih ustavnih pravic in dolžnosti staršev, združenih v pojmu starševstva oziroma ustavne starševske pravice, obstaja tudi kolektivna ustavna starševska pravica, ki pripada množici vseh staršev. Pravni teoretiki, ki so se ukvarjali z omenjeno problematiko, so videli **kolektivno starševsko pravico** v skupnosti vseh staršev, ki deluje prek svojih predstavnikov. Ti naj bi izvrševali pravice in dolžnosti kolektivne starševske pravice. Glavno vodilo in merilo njihovega ravnanja naj bi bila korist skupnosti otrok. Kolektivno starševsko pravico so posamezni teoretiki izpeljali iz individualne starševske pravice. Po njihovem mnenju naj bi starši prenesli svoja individualna starševska pooblastila na področju šole na skupnost staršev kot celoto oziroma na izbrane predstavnike skupnosti staršev.

Starševska pravica ima kot temeljna človekova pravica nujno individualno naravo. Njen glavni namen je zavarovati konkretno korist posameznega otroka, in ne koristi skupnosti otrok. Kolektivna opredelitev starševske pravice bi pomenila, da starševske pravice večine (oziroma

kolektivne starševske pravice) omejujejo starševske pravice manjšine. Kadar gre za varovanje tako pomembnih pravic, kot so ustavne pravice staršev, ne smemo uporabljati večinskega načela. To pomeni, da za odločanje o vsebini ustavnih pravic staršev ne smejo biti pristojni sistemi formalnih ali neformalnih kolektivnih predstavniških organov staršev (na primer voljeni, imenovani odbori, sveti staršev). Staršem mora biti namreč dana možnost, da v primeru posamezne odločitve šole, s katero so prizadete starševske pravice mnogih staršev, istočasno uveljavljajo vsak svojo individualno starševsko pravico.

Posebej problematični z vidika varstva otrokove koristi na področju izobraževanja in vzgoje v zvezi s šolo so konflikti med interesi staršev in otrok. Največkrat jih sproži »rast otrokovih pravic«, ki ji ne sledi »umik pravic staršev«. V teh primerih gre za občutljivo vprašanje obsega starševske skrbi za otroka glede na doseženo starost in zrelost otroka, pri katerem mora šola upoštevati posebno naravo razmerja med pravicami staršev (namenjenih predvsem varstvu otroka) in pravicami otroka ter razumeti pravice otrok in njihovih staršev na področju izobraževanja in vzgoje predvsem kot snop pravic, namenjen varstvu pred državnimi in šolskimi posegi.

Šola ne sme zlorabljati pravic otroka zoper starše. S tem bi nedopustno posegla v pravice staršev kot tudi v pravice otroka, zlasti v pravico do zasebnosti in spoštovanja družinskega življenja. Šole do omenjenih posegov načeloma ne opravičujejo niti situacije, ko starši, po mnenju šole, ne varujejo ustrezno otrokove osebe. Izjema so težke zlorabe roditeljske pravice oziroma zanemarjanje otroka, za katere šola zve pri svoji dejavnosti ali kako drugače. V primeru takšnih zlorab roditeljske pravice (oziroma zanemarjanja otroka s strani njegovih staršev) je šola (oziroma njene službe) ne samo upravičena, temveč tudi dolžna obvestiti ustrezne organe, ki naj zavarujejo pravice otroka. Splošna zelena luč za vmešavanje šole v razmerje starši-otrok tudi glede vseh drugih potencialnih kršitev otrokovih pravic s strani njegovih staršev, ki jih ni mogoče označiti za hujše in še zlasti ne za kazniva dejanja, bi iz steklenice spustila nevarnega duha državnega omejevanja družinskega življenja. To bi bilo v očitnem nasprotju s sodobnim mednarodnim razumevanjem standarda zasebnosti, posredno pa tudi otrokove koristi.

V praksi kljub načelni prepovedi vmešavanja šole v družinsko življenje in vzgojne pravice staršev vendarle vedno znova prepoznamo načine izvajanja roditeljske pravice, ki otroku očitno niso v korist in ki jih šola, prepozna kot problem na konkretni ravni, pravnih instrumentov za pomoč otroku pa nima. Gre za problem, ki ga sama imenujem »**sindrom pretirano ambicioznih staršev**«. Mislim na starše, ki bi v iskanju »popolne šole« otroka ves čas premeščali z ene šole na drugo. Tak otrok se sploh ne bi mogel vživeti v šolsko okolje, kar bi slabo delovalo na njegov osebni razvoj in vplivalo tudi na njegov učni uspeh. Podoben negativni učinek v razvoju otroka bi nastopil tudi, ko bi starši na otroka pritiskali čez razumno mero in ga vpisali v najrazličnejše obšolske oziroma zunajšolske dejavnosti. Otrok bi se udeleževal mnogih zunajšolskih dejavnosti, zaradi katerih bi mu zmanjkovalo časa za redno učenje (in

ne nazadnje za otroštvo). Posebej, kadar starši otroka proti njegovi volji silijo v določeno zunajšolsko dejavnost (na primer šport), ki objektivno izkazano ne služi izboljšanju njegovega učnega uspeha, ampak prej narobe, je indic zlorabe roditeljske pravice hitro na dlani. Šolska praksa celo poroča, da je v sodobni družbi, ki je usmerjena v iskanje, krepitev in nagrajevanje storilnosti ter h grobi in brezobzirni konkurenčnosti, sindrom pretirano ambicioznih staršev trenutno v porastu.

Domnevam, da bi se posamezne šole v primerih, ko bi po njihovi oceni večina staršev posameznega razreda ali celotne šolske skupnosti čezmerno obremenila svoje otroke z zunajšolskimi dejavnostmi, odzvale z razveljavitvijo vseh vpisov otrok določenega razreda (ali kar vse šole) v zunajšolske dejavnosti in starše pozvale k ponovnemu vpisu svojih otrok vanje šole, ko bodo o koristi svojega otroka ponovno razmislili. Takšna praksa, četudi dobro mišljena, ni v skladu z ustavnimi pravicami staršev. Po eni strani zato, ker je ukrep usmerjen na starše kot skupino, torej tudi na tiste, ki so korist svojega otroka že prvič skrbno pretehtali. Z razveljavitvijo vpisa bi šola posegla v pravice staršev, da odločajo o izobraževanju in vzgoji svojih otrok, ne da bi zato imela upravičen razlog. Poleg tega takšen pavšalni poseg v pravice staršev že po svoji naravi ni in ne more biti usmerjen na varstvo konkretne koristi posameznega otroka. Samo ta pa bi v tem primeru utegnila biti upravičen razlog za omejitev starševskih pravic.

4. Način izvrševanja starševskih upravičenj v zvezi s šolanjem otroka

Odločanje o vprašanih otrokovega šolanja družinsko pravo ureja pod pojmom **izvrševanja roditeljske pravice** (113. člen ZZZDR). V skladu z ureditvijo izvrševanja roditeljske pravice starši, ki živijo skupaj, o vseh o zadevah otrokovega šolanja odločajo skupno in sporazumno ter v skladu z otrokovo koristjo. Le kadar je enemu od staršev odvzeta roditeljska pravica oziroma je sploh ni pridobil, ker starševstvo ni bilo ugotovljeno ali je pri njenem izvrševanju začasno zadržan (npr. zaradi bolezni, prestajanja prostostne kazni, odsotnosti in se ne ve za njegovo bivališče), odloča o vprašanih otrokovega šolanja le drugi od staršev. Zgolj eden od staršev izvršuje posamezna upravičenja iz roditeljske pravice tudi takrat, kadar drugemu od staršev manjka sposobnost, ki se zahteva za izvrševanje teh upravičenj (npr. razsodnost, ki se zahteva za privolitev v določen medicinski poseg pri otroku).

Čeprav otrokovi starši živijo skupaj, niso prav ves čas skupaj, zato v praksi o vprašanih iz dnevnega življenja otroka (npr. kdaj bo otrok jedel, ali se gre lahko igrat s prijatelji, ki ga čakajo na dvorišču) odloča tisti od staršev, ki je trenutno z otrokom. V skladu s tem sme tudi šola glede zadev dnevnega šolskega življenja, ki zahtevajo privolitev staršev, izhajati iz tega, da ta obstaja, če je tako odločil tisti od staršev, ki je v času, ko je bilo treba sprejeti odločitev, izvrševal vsakodnevno skrb za otroka. Za odločitve, ki lahko pomembno vplivajo na otrokov

osebnostni razvoj, pa šola potrebuje izrecno opredelitev obeh staršev (npr. za odločitev o prostovoljnem cepljenju proti virusu HPV, ki se izvaja v prostorih šole).

Tudi starši, ki ne živijo skupaj, a imajo skupno varstvo in vzgojo, o šolanju otroka odločajo sporazumno in v otrokovo korist. O vprašanih dnevnega življenja (na primer o tem, ali bo otrok zaradi bolezni ostal doma, katero garderobo bo tisti dan vzel za pouk telovadbe) odloča tisti od staršev, ki je z otrokom v času, ko je treba sprejeti odločitev.

Če starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje, odločata v skladu z otrokovo koristjo oba in sporazumno samo o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj. O vprašanih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji.

Starši, ki se o posameznem vprašanju v zvezi s šolanjem otroka niso sporazumeli (npr. o tem, ali se bo otrok prehranjeval v šoli in s tem kdaj zaužil tudi hrano, ki se enemu od staršev ne zdi primerna), se lahko za pomoč pri sporazumevanju obrnejo na center za socialno delo. Na tako pomoč jih, če se izkaže, da med njimi o določenem vprašanju obstaja spor, lahko napoti tudi šola. Če so starši s pomočjo centra za socialno delo dosegli sporazum, ga udejanjijo v vsakdanjem življenju, npr. sporočijo šoli, da bo otrok naročen na šolsko malico. Če starši ne morejo doseči soglasja o vprašanju glede otrokovega šolanja, ki bistveno vpliva na otrokov razvoj (npr. o prepisu na drugo šolo, o vpisu v javno ali zasebno osnovno šolo, ki poučuje po posebnih pedagoških načelih), lahko vsak od staršev zahteva, da o tem odloči sodišče v nepravdnem postopku. Predlogu za začetek postopka mora predložiti dokazilo, da so se starši o tem poskušali sporazumeti s pomočjo centra za socialno delo. Preden sodišče odloči, mora pridobiti tudi mnenje centra za socialno delo o otrokovi koristi in mnenje otroka, ki ga otrok lahko izrazi sam ali preko zaupnika. Otrokovo mnenje sodišče upošteva, če je ta sposoben razumeti pomen in posledice tega mnenja.

Med zadeve izvrševanja roditeljske pravice, za katere načeloma velja 113. člen ZZZDR, spada tudi **odločanje o medicinskih posegih pri otroku.** Poznavanje pravil o upravičenih staršev za odločanje o medicinskih posegih pri otroku je pomembno tudi za šolske delavce, saj otrok v šoli nemalokrat utrpí telesne poškodbe, ki terjajo medicinski poseg. Šolsko osebje mora zato iskati otrokove starše oziroma tistega od njih, ki je upravičen odločati o medicinskih posegih glede otroka oziroma posredovati te podatke zdravniku.

Privolitev staršev ni potrebna, kadar gre za nujne posege, tj. tiste, ki so neodložljivo potrebni za ohranitev življenjsko pomembnih funkcij ali za preprečitev nepopravljivega in hudega poslabšanja zdravstvenega stanja. Nujne posege mora zato zdravnik izvesti nemudoma, saj ni časa, da bi pred posegom iskali otrokove starše. Starše je treba v takih primerih obvestiti o izvedenem nujnem posegu, čim je to mogoče. S tem jim omogočimo, da lahko preverijo zdravstveno stanje svojega otroka in da odločijo o nadaljnjih zdravniških posegih, ki niso več nujni in jih zato jih zdravnik ne sme opraviti brez privolitve otrokovih staršev.

Odločanje staršev o medicinskih posegih pri otroku posebej ureja Zakon o pacientovih pravicah (ZPacP). **Ureditev po ZPacP** se razlikuje od ureditve v ZZZDR in je naslednja: Starši sprejemajo odločitve o medicinskih posegih glede otroka samo, če ta ni sposoben odločati o sebi (t. j. če ni razsoden in s tem privolitveno sposoben).

Starši odločajo o medicinskem posegu pri otroku praviloma sporazumno, vendar za izvedbo **manj pomembnih medicinskih posegov** (to je posegov, ki niso povezani z večjim tveganjem ali obremenitvijo in naj ne bi imeli pomembnih posledic za otroka) zadostuje privolitev tistega od staršev, ki je prisoten pri posegu (tj. tistega, ki je na klic šole prihitel v bolnišnico), ali privolitev tistega od staršev, ki je otroka pripeljal k zdravniku (tj. tistega, ki je otroka iz šole odpeljal k zdravniku). Če sta pri posegu slučajno prisotna oba starša in med njima ni soglasja glede posega pri otroku, zdravnik zaprosi za soglasje za poseg konzilij ali če to ni mogoče, zdravnika, ki ni vpleten v otrokovo zdravljenje. Konzilij oziroma zdravnik, ki otroka ne zdravi, mora pri odločitvi upoštevati otrokovo korist.

Če gre za **pomembne medicinske posege**, to je take, ki so povezani z večjim tveganjem ali večjo obremenitvijo ali utegnejo imeti pomembne posledice za otroka, o sporu na predlog enega ali obeh staršev odloča organ, ki je za to pristojen po predpisih, ki urejajo družinska razmerja. Uporabi se torej 113. člen ZZZDR, po katerem o sporih med starši o izvrševanju roditeljske pravice odloča sodišče v nepravdnem postopku (o sporu glede izvrševanja roditeljske pravice glej prej).

5. Sklep

V šoli se pravice staršev, da izobražujejo in vzgajajo svoje otroke, srečajo z izobraževalno-vzgojnim pooblastilom, ki ga je šoli podelila država. Razmerja med starši, šolo in državo zadevajo tudi pravice otroka. Ne bi bilo naravno, če bi država, šola, starši (oziroma druge osebe, ki jim je zaupana skrb za otroka) in otrok oblikovali svoja medsebojna razmerja povsem nekonfliktno, toda na redkokaterem področju družbenega življenja se tako jasno pokažejo konfliktni potenciali v odnosih med otroci, starši in državo kot na področju šolstva. V šoli so prav specifično ogrožene zelo različne pravice otrok in njihovih staršev. Pri vsej množici teorij in pogledov v zvezi s številnimi problemi glede pravic staršev in njihovih otrok pa je danes na področju šolskega prava razbrati eno samo zares pomembno interpretacijsko pravilo: korist otroka. To sodobni pravniki razlagajo kot dolgoročno korist posameznega otroka. Razumejo jo kot učinkovito usposobljenost za svobodnega in odgovornega človeka, sposobnega samostojnega življenja in dela, zmožnega enakopravnega vključevanja v družbo.

Literatura

- Anonimno. Religionsfreiheit. JZ, 1995, letn. 50, št. 19, str. 942–949.
- Czermak, Gerhard. Der Kruzifix-Beschluss des Bundesverfassungsgerichts, seine Ursachen und seine Bedeutung. NJW, 1995, letn. 48, št. 51, str. 3348–3353.
- Fehnmann, Ursula. Bemerkungen zum Elternrecht in der Schule. DÖV, 1978, letn. 31, št. 13-14, str. 489–495.
- Fehnmann, Ursula. Die Bedeutung des grundgesetzlichen Elternrechts für die elterliche Mitwirkung in der Schule. AÖR, 1984, zv. 105, št. 105, str. 529–563.
- Flume, Werner. Das »Kruzifixurteil« und seine Berichtigung. NJW, 1995, letn. 48, št. 44, str. 2904–2905.
- Gernhuber, Joachim in Coestner – Waltjen, Dagmar. Lehrbuch des Familienrechts. München: C. H. Beck, 1994.
- Heckel, Hans in Hermann, Avenarius: Schulrechtskunde. Neuwied und Darmstadt: Hermann Luchterhand Verlag, 1986.
- Henrich, Dieter. Familienrecht. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1995.
- Hufen, Friedhelm. BVerG-1BvR 1087/1991. JuS, 1991, letn. 31, št. 9, str. 788.
- Korošec, Damjan (ur.). Zakon o pacientovih pravicah s komentarjem. Ljubljana: GV Založba, 2009.
- Müller-Volbeler, Jörg. Positive und negative Religionsfreiheit. JZ, 1995, letn. 50, št. 20, str. 996–1000.
- Novak, Barbara. Kind als Patient – das neue slowenische Gesetz über die Patientenrechte. FamRZ, 2008, letn. 55, št. 18, str. 1719.
- Novak, Barbara. Šola in otrokove pravice (Zbirka pravna obzorja, 25). Ljubljana: Cankarjeva založba, 2004.
- Oppermann, Thomas. Die erst halb bewältigte Sexualerziehung. JZ, 1978, letn. 33, št. 9, str. 289–293.
- Ossenbühl, Fritz. Das elterliche Erziehungsrecht im Sinne des Grundgesetzes. Berlin: Ducker & Humbolt, 1981.
- Reuter, Dieter. Elterliche Sorge und Verfassungsrecht. AcP, 1992, zv. 192, št. 1-2, str. 108–152.
- Starck, Cristian. Staatliche Schulhoheit, pädagogische Freiheit und Elternrecht. DÖV, 1979, letn. 32, št. 8, str. 269–275.
- Stein, Erwin. Elterliche Mitbeteiligung im deutschen Schulwesen. JZ, 1957, letn. 12, št. 1, str. 7–11.
- Šelih, Alenka. Vzgojni in disciplinski ukrepi in otrokove pravice. V: Šelih, Alenka (ur.). Otrokove pravice, šolska pravila in nasilje v šoli. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 1996.

- Wildhaber, Luis. Right to Education and Parental Rights. V: Macdonald, Ronald St. J. in drugi (ur.). European System for the Protection of Human Rights. Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1993.
- Zuck, Rüdiger. Kreuz-Züge. NJW 1995, letn. 48, št. 44, str. 2903–2904.
- Zupančič, Karel in Novak, Barbara. Predpisi o zakonski zvezi in družinskih razmerjih s pojasnili. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2008.
- Zupančič, Karel. Družinsko pravo. Ljubljana: Uradni list RS, 1999.